

מערך למנחה – בית מדרש

אחריות משותפת לעומת שיתוף שותפות ואחריות

יעדים

1. מטרות מרכזיות

- הצוות יקבל הזדמנות לבחון את מידת השותפות, הבחירה והשייכות שבו.
- הצוות יבין את רבדי השייכות השונים הקיימים בצוות המרכיבים את השותפות.
- הצוות יצא מחויב יותר להרחבת השותפות והאחריות סביב ייעוד ושאיפות משותפים.
- הצוות ידע לקשר חלק מההתנהגויות השליליות לתחושת חוסר שייכות, ובדיאלוג עם החניך- הוא ישתמש באמירות שיחזקו שייכות לקבוצה/לכפר.
- (בהמשך ההנהלה תגבש 1-3 צעדים פרקטיים לחיזוק האחריות המשותפת, מתוך הלך הרוח שהיה בבית המדרש)

2. שדות חינוכיים שניתן לקדם באמצעות בית המדרש:

- קהילה של משמעות
- שדות נוספים: דיאלוג, עוגנים בעתיד

3. ערכים נוספים שניתן לקדם באמצעות בית המדרש:

- אחריות חינוכית כוללת, ייעוד ושאיפות משותפים

4. ההישג הנדרש:

- הבנה שכל שותפות היא בבסיסה תוצאה של בחירה ושייכות.
- הבנה שיש צורך לייצר ייעוד ושאיפות משותפות לצוות.
- ההנהלה תגבש צעדים פרקטיים לחיזוק השותפות והאחריות בצוות.

5. דגשים למנחה

- בית מדרש זה כולל מספר רב של מקורות. המערך הוא מערך שיעור העובר על כל המקורות תוך התמקדות בנקודה מרכזית בכל טקסט המקדמת את מהלך הלימוד ללא ירידה לעומקם של כל המקורות. ניתן כמובן לבחור רק חלק מהמקורות ולהעמיק בהם.
- בשונה מבית מדרש, דף לימוד זה אולי לא בהכרח מזיז בכסא. מטרתו היא יותר לאפשר לימוד ושיתוף סביב הנושא. מעבר על המקורות שמאפשרים להציף את הנושא, להבין למה חשובה השותפות ולהתחיל לחשוב על איך מייצרים תחושת שותפות ואחריות משותפת.

מתווה הלימוד [הצעה]

סבב פתיחה: (10 דקות)

כל משתתף מתייחס לשאלה:

- שותפות שהייתי חלק ממנה בעל כורחי.
- ניתן לברר בסבב מה אופי השותפות ומה מאפייניה.

קריאה משותפת במקור "שעת חסד" + סבב תגובות (10 דקות):

קריאת מקור: שעת החסד שיר של יהודה עמיחי

שעת החסד / יהודה עמיחי

פעם חשבתי שאפשר לפתור כך:

כמו אנשים שמתאספים בחצות בתחנה

לאוטובוס האחרון שלא יבוא,

בתחלה מעטים, אחר כך עוד ועוד.

זו הייתה הצדקנות להיות קרובים זה לזה

ולשנות הכל ולהתחיל יחדיו עולם חדש.

אך הם מתפזרים.

(שעת החסד עברה ולא תשוב.)

כל אחד ילך לדרכו

כל אחד יהיה שוב אכן דומינו

עם צד אחד פתוח

למצא לו תואם חדש

במשחקים שאין להם סוף.

יהודה עמיחי בשירו "שעת חסד" פותח במשפט "פעם חשבתי שניתן לפתור כך" ומתאר כיצד קבוצה של אנשים מזדמנים, כמו הממתינים בתחנה לאוטובוס שלא יבוא, יכולים להתאגד ליצור שותפות ולבנות יחדיו עולם חדש. אך עמיחי מפזר את החבורה, שעת החסד עברה ולא תשוב, וכל אחד הולך לדרכו לחפש את התואם החדש במשחקים שאין להם סוף.

שאלות אפשריות על השיר:

1. מה עמיחי רוצה לפתור?
2. מה מאפיין את האנשים בתחנה ומדוע הם מתפזרים ולא בונים עולם חדש יחדיו?
3. מה זה 'שעת החסד'?
4. מה צריך לקרות כדי ששעת החסד תתממש?

מעבר לקריאת מקור 1 – "קדירא דבי שותפי" (10 דק')

התלמוד שמתאר מצב של שותפות כבינוניות, מצב בו אחריות משותפת משמע חוסר או העדר אחריות או 'ראש קטן' בו אף אחד לא מתאמץ או מחוייב באמת - סיר של שותפים הוא לא חם ולא קר (בבא בתרא כ"ד ע"ב) שאלות אפשריות:

1. מה הסיכונים בשותפות? כח עובד לכמה כיוונים..
2. מה המשמעות של סיר לא חם ולא קר כמטפורה לשותפות?
3. האם גם בשותפות יש צורך בהגדרות ובהיררכיה?

התייחסויות אפשריות:

- של כולם משמע זה לא של אף אחד
- אחריות חינוכית כוללת – משמע מישהו כבר יעשה...
- פושר זה פשרה ופושר זה גם פשר
- זה כמו שאתה מעוניין לבקש בקשה שמשהו יקרה ואתה מפנה לכולם – רוב הסיכויים שזה לא יקרה.
- בתכנית עבודה יש טבלה של אחראי לביצוע וכשיש שני אנשים תישאל השאלה – מי באמת אחראי?

מקור "טובים השניים מן האחד"

בניגוד לדברי התלמוד, קהלת מציג צד אחר לשותפות – צד של תועלת וסינרגיה.

מקור 2 "השותפין שרצו לעשות מחיצה בחצר".

- מסכת בבא בתרא מסדר נזיקים עוסקת כולה בדיני שותפויות. המשנה הראשונה של המסכת היא: "השותפין שרצו לעשות מחיצה בחצר". הבחירה לפתוח דווקא במשנה זו מעלה שאלות:
1. האם כדי להבטיח שותפות טובה יש ליצור בתוך השותפות הגדרות ונפרדות?
 2. האם שותפות אמיתית היא זו שיודעת לשקול ולחשוב גם על הפרידה?
 3. האם במקומות שהכי מעורבבים צריכים נפרדות?

מקור 3 "שלושה שותפין יש באדם"

- הברייתא שלושה שותפין יש באדם, מתארת כיצד כל שותף במעשה מביא עמו משהו משמעותי לשותפות - האיש והאישה יוצרים גוף והאל נותן את הנשמה. כלומר, כדי להיות שותף אמיתי במעשה עליך לתרום ולהביא משהו משמעותי משלך לשותפות.
1. האם ניתן להיות שותף בלי להביא לשותפות משהו משלי?
 2. מה קורה כאשר מישהו לא מביא משלו לעבודת הצוות?
 3. שותפות היא לא תמיד מאוזנת. איך זה בא לידי ביטוי? למה זה מוביל? איך זה משפיע על היצירה המשותפת?

מקור 4 "מטריחין אותי ומחתימין אותי בעל כרחי"

- בכל שותפות ישנם אלמנטים הכופים על השותף להיות שותף בהם. אם קיימת בחירה להיות שותף במעשה הגדול, יש להבין שזה כולל מעשים, החלטות ותמיכה בדברים שאנו לא בהכרח שלמים ומסכימים עמם אך עלינו לקיימם בעל כורחנו מתוך הבחירה בשותפות הגדולה.
- שאלות אפשריות:
1. מדוע אלהים מוכרח לבצע את חלקו כאשר ברור שהוא לא מסכים למעשה?
 2. האם על כרחי זה בהכרח שלילי? כרח זה גם כח.
 3. האם אני אחראי גם המעשים שאני עושה בעל כורחי?
 4. מתי עובר הגבול בו ה"על כורחי" מנצח את השותפות?

מקור 5 "קנה לך חבר"

הרמב"ם בפירושו למשנה אבות מונה שלושה סוגי חברות / שותפות – לשם תועלת, לשם הנאה ובטחון

ולשם המעלה והנשגב. שאלות אפשריות:

1. מה מאפיין כל סוג?
2. מה בין שותפות וחברות?
3. האם עושים שותפות בין חברים?
4. האם השותפות היא מעין גורם שלישי בין השותפים? המטרה המשותפת, הדבק המחבר?

מקור 6 "חבר לדאגה וחבר לדעה"

הרב סולובייצ'יק מתייחס לדברי הרמב"ם ומחלק את החברות/שותפות לשני מינים – חבר לדאגה וחבר לדעה.

1. מה המינון שצריך להיות בצוות?
2. האם יש בכלל מקום ל"חבר לדאגה" בצוות משימה?
3. מה אנחנו יותר - חברים לדאגה או לדעה?
4. איזה סוג שותפות צריך להיות מוביל בצוות שלנו?

מקור 7 שותפות גורל או שותפות ייעוד

הרב סולובייצ'יק בספרו איש האמונה מחלק את סוגי החברות לשניים – 'המחנה' המתלכד סביב פחד וסכנת קיום גורלי או 'העדה' המתלכדת סביב ייעוד משותף ושאיפות משותפות.

1. מה מאפיין שותפות גורל ושותפות ייעוד?
2. מה צריך לקרות כדי ששותפות תהפוך לשותפות ייעוד?
3. האם אנו שותפות גורל או ייעוד?
4. מה אנו צריכים לעשות כדי להיות שותפות ייעוד?

6. סיכום:

מפגש הצוות בקהילת החינוך הינו שעת חסד מיוחדת וייחודית שאם תתממש יכולה להוליד עולם חדש וטוב יותר. כדי לממש שעת חסד זו, יש לבחור להיות שותפים לעשייה החינוכית. השותפות מבוססת על תחושת שייכות. בסיס השייכות והשותפות הוא הייעוד. השותפות כוללת אנשים בעלי מטרה ושאיפות משותפות, בעלי כמיהות לעולם טוב יותר ובעלי ייעוד ייחודי ואחדותי. לצד זה חשוב לזכור שהשותפים צריכים להיות גם 'חברי דאגה' ומקור לביטחון עבור חברי הצוות.

שותפות עלולה להוביל לבינוניות, אלא אם נעשות פעולות אקטיביות המובילות לסינרגיה ולמיצוי היכולות הטמונות בצוות. פעולות אלא יכולות להיות הגדרת ייעוד משותף, שפה משותפת ומרחבי אחריות וסמכות. כל שותף מביא עמו דבר מה למעשה הכללי ונדרש לעיתים גם לבצע דברים שאינו שלם עמם מתוך מחויבות לרעיון הגדול. הבנת העיקרון הזה יכול למנוע תסכולים ולפרק התנגדויות מראש. השותפות והאחריות בצוות מקרינות על כל קהילת החינוך ומחזקת את הכפר השלם ואת חניכיו.

7. חשיבה יישומית –

הרחבת השותפות, השייכות והאחריות אינה מתרחשת מעצמה ודורשת פעולה אקטיבית. הצוות המוביל ינסח 3 צעדים פרקטיים על מנת לחזק את השותפות והאחריות בצוות ברוח הדברים שעלו מבית המדרש.

